

Mr. drs. C. Homan¹

Verkiezingen en Defensie

Veiligheid met de hand op de knip

Verreweg de meeste politieke partijen vermijden duidelijke keuzen of spreken zich uit over ambities zonder daar realistische, budgettaire conclusies aan te verbinden. Het besef ontbreekt dat een belangrijk deel van onze nationale veiligheid internationaal verdiend moet worden.

De projectgroep van het prestigieuze rapport 'Verkenningen – Houvast voor de Krijgsmacht van de Toekomst' heeft al tijdens de totstandkoming van haar studie kennis moeten maken met wat Von Clausewitz 'frictie' noemt: de financiële crisis en de Heroverwegingen die hiervan het gevolg waren.

De bedoeling van de Verkenningen was meer houvast te bieden aan onze defensie-inspanningen. Daar was alle reden toe. Sinds de Koude Oorlog daalden de defensie-uitgaven in reële termen met 15%; ging het percentage van het bnp voor defensie van 2,7% naar 1,5% en daalde het aandeel van defensie in de overheids-uitgaven van 8,5% naar 5,1%. Toch bleek een advies om het defensiebudget naar de NAVO-norm van 2%-bnp te tillen, ijdele hoop. Het rapport concludeert dat de veiligheidsanalyse geen aanleiding geeft om de defensie-uitgaven drastisch, d.w.z. met 20% te verhogen, ook al zou dat "een aanzienlijke versterking van de krijgsmacht mogelijk maken". Een 20% verlaging ligt, gezien diezelfde veiligheidsanalyse, evenmin in de rede want dat zou leiden tot een "vergaande verkleining van de krijgsmacht en een dienovereenkomstige verlaging van het ambitie- en activiteitsniveau". De projectgroep kiest hiermee expliciet tegen een verlaging van de defensie-inspanningen en met de beleidsoptie 'Veelzijdig inzetbaar' impliciet voor de multifunctionele krijgsmacht als de beste vorm van risicodekking. De drie hoofdtaken hebben hierin een gelijk gewicht.

Vooraf minder

Maar dat de economische crisis de komende jaren "tot pijnlijke financiële maatregelen" zal nopen, "die de krijgsmacht hoogstwaarschijnlijk niet ongemoeid laten", ontgaat de projectgroep niet. De defensieparagrafen van de verkiezingsprogramma's voor de Tweede Kamer verkiezingen op 9 juni a.s. lijken dit te bevestigen. De voorstellen van de Heroverwegingswerkgroep 'Internationale Veiligheid' klinken hierin harder door dan die van de Verkenningen. De politieke partijen verschillen echter in hun visie op het takenpakket en de ambitie van onze toekomstige krijgsmacht.

Groen Links (GL) wil de verdediging van het eigen en NAVO- grondgebied schrappen en de krijgsmacht alleen nog inzetten voor 'conflictbeheersing, vredesbewaking, vredesafdwinging en ondersteuning van crisisbestrijding' onder de vlag van de Verenigde Naties. De PvdA en D66 spreken voor stabiliseringsmissies hun voorkeur uit. De Partij Voor de Vrijheid (PVV) daarentegen kiest voor binnenlandse veiligheid. Zij wil "handhaving van de internationale rechtsorde" uit de grondwet te schrappen en geld van Defensie naar de politie over hevelen. Inzet van de krijgsmacht voor vredesmissies dient nog slechts zeer beperkt en selectiever te gebeuren.

Voor handhaving van het huidige ambitieniveau zijn het CDA (maar er is minder geld te besteden en daarom moet Defensie meer "focussen") en de VVD. De PvdA, D66, Socialistische Partij (SP), GL en PVV zijn voor een lagere en ook smallere ambitie. De SP vindt zelfs dat "Nederland niet mag meewerken aan een gevechtsgroep van de Europese Unie". De Christen Unie (CU) is ook voor een lager ambitieniveau, maar weer wel voor een "veelzijdig inzetbare" krijgsmacht.

De VVD is de enige partij die zich uitsprekt voor handhaving van het huidige defensiebudget. De overige partijen zijn expliciet (CDA, PvdA, PVV en CU) of impliciet (D66, SP en GL) voor verlaging van het defensiebudget.

JSF

Een heet hangijzer voor het komende kabinet is de vervanging van de F-16. Ook over dit onderwerp bieden de defensieparagrafen een rijk palet aan visies.

GL, SP en PVV verklaren zich tegen de aanschaf van de JSF. Het CDA en CU zijn voorstander van de JSF als opvolger van de F-16, zij het dat het CDA het aantal wil terugbrengen. De PvdA is voor uitstel en bepleit verlenging van de levensduur van de F-16. Ook D66 is voor uitstel en wil uit het testprogramma van de JSF stappen. Merkwaardig genoeg meldt de VVD niets over dit politiek zeer gevoelige onderwerp.

Doelmatigheidsfictie

De meeste partijen leggen zich neer bij bezuinigingen, ook al lijkt er geen politieke

basis te bestaan voor een al te drastische vermindering van de defensie-uitgaven, bv. met 20%. Verhoging naar bv. de 2% NAVO-norm lijkt verder weg dan ooit. Er zijn partijen die menen dat bezuinigingen weer gecompenseerd kunnen worden door verdere efficiëncymaatregelen. De opbrengsten van de 'bedrijfsvoeringvarianten' van de Heroveringswegingswerkgroep 'Internationale Veiligheid' maken al duidelijk dat dit een illusie is. Het gaat dan om slechts enkele tientallen miljoenen euro tot ten hoogste € 321 mln. als substantieel in de arbeidsvoorwaarden voor defensiepersoneel (actief en postactief) wordt gesnoeid.

Internationale reputatie

Nederland behoort tot de zestien rijkste landen ter wereld en is als negende handelsnatie voor meer dan de helft afhankelijk van het verkeer met het buitenland. Toch is de publieke discussie over politiek vooral binnenland gericht waardoor de indruk ontstaat dat we op een eiland leven. Onze nationale veiligheid en welvaart zijn echter onlosmakelijk verbonden met het bevorderen van stabiliteit, vrijheid en economische ontwikkeling elders in de wereld.

Ons land heeft een goede reputatie op het gebied van de bevordering van een wereldrechtsorde. Zo staat Den Haag bekend als de juridische hoofdstad van de wereld. Verder is ons land een van de grootste donoren van ontwikkelingshulp. Beide behoren tot wat 'soft power' wordt genoemd. Maar onze invloed en reputatie hangt ook sterk af van de mogelijkheid en de wil om 'hard power' in te zetten, waaronder de inzet van militaire middelen voor vredesmissies. De afgelopen jaren heeft ons land zich met zijn militaire presentie in Uruzgan en de Indische Oceaan een belangrijke internationale, militaire speler getoond. Bij nieuwe substantiële bezuinigingen dreigt ons land echter langzamerhand tot de rol van militaire figurant te vervallen. Waarvan akte!❖

¹ Deze column is voor een deel gebaseerd op: Ko Colijn-Kees Homan, *Verkennen, verkiezen en herooverwegen*, Instituut 'Clingendael', mei 2010.